

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Мъгърдич Касапян

за дисертационния труд на **доц. Йохан Йотов**

на тема

ПЛАСТИЧЕСКИ ГЕОМЕТРИЗЪМ И ПРОСТРАНСТВЕНИ СИСТЕМИ В ТВОРБИТЕ НА НЯКОИ ОТ НАЙ-ИЗЯВЕНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА НАПРАВЛЕНИЕТО „ИМП-АРТ“

за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ по Научна специалност: 05.08.04. „Изкуствознание и изобразително изкуство“, Научна област: 8. Изкуства, Професионално направление: 8.2. Изобразително изкуство

Преди всичко искам да отбележа, че авторът на настоящата дисертация доц. Йохан Йотов е изявен български график със значителни постижения в областта на графичното изобразително изкуство не само в родния художествен живот, но и с активното си международно присъствие, видно от творческата му биография.

Дисертационният труд е написан в 111 стр. и съдържа Встъпителна част, Шест глави, Заключение, Публикации, Речник на използваните термини, Библиография и отделно цветно Приложение. Темата и професионалният профил на труда отдавна занимават Йотов в практически план. За това сега е удовлетворяващо да се види теоретичният аспект на това направление в изкуството и държа да отбележа - не само в съвременното. Авторът обстойно е изследвал видните представители в тази област в историческата им хронология и така убедително аргументира и собствените си търсения, като припознава себе си в идентична пластична концепция.

Съвсем целесъобразно, в началото на своето изследване, доц. Йотов ни запознава с човешкия опит и достижения при откриване принципите на

перспективните закономерности и видовете пространствени системи, създадени през вековете до днес. Целта му в случая не е строго дидактична, а по-скоро усилие, такова, че чрез познаване на многообразието им да открихне малко по-широко вратата за създаване на илюзорни пространствени внушения върху двуизмерни изобразителни равнини, неподвластни на видимите закони. Този процес, казва Йотов, е *„съзнателен“* и *„целенасочен“*. По тази причина основният акцент в труда му е изследването на принципите на неевклидовите перспективни системи и техните откриватели и представители в съответните философски и изобразителни школи. Интересни са наблюденията му в това, че художниците преди Европейския Ренесанс са създавали и разработвали особени перспективни системи, приложени в техните произведения, които съзнателно не съответстват на стандартната евклидова геометрия. Според Йотов тези автори не са неграмотни или неуки, а умишлено вмъкват своите гледни точки в картинната равнина с ясното разбиране, че са активни участници в закономерностите на пространствата им. Дори и Ренесансовите художници са прибегвали до употребата на повече от един вид перспективни закономерности с цел създаване на по-убедително пространствено внушение в композициите до толкова, че да се *„види“* и невидимата страна на изобразяваните обекти. Така че перспективата като система не е просто сухо маркиране на естествени правила, а съвкупност от съзнателни деформации, затварящи картината в собствено пространство, неподвластно на външни фактори. Подобна е и идеята за т. нар. вътрешна светлина, излъчвана от самите изобразени обекти, а не от външни източници. Създаващо впечатление за цялостност е, че Йотов вкарва в понятието *перспектива* още куп компоненти като материалност, гравитация, структура, температурни разлики, фактура, светлинни съотношения, фактора време и пр. По отношение на светлината, която е основна характеристика на фотографското изображение, както и *„рамката“* на изображението, Йотов е на мнение, че има съществена разлика между фотографски и перспективни принципи на възприемане, като при първите изображенията са изопачени поради механиката на създаването им и непременно подлежат на рамкиране понеже са отрязък от нерамкираното пространство на действителността. Докато при вторите се борави със съзнателно изучени и установени принципи на възприемане от зрителя като сами по себе си са

достатъчно обосновани и не се нуждаят непременно от рамкиране. Те са напълно завършени и в този смисъл обрамчили сами своето пространство според приложените в тях пространствени и светлинни закони. Подробно са разгледани и принципите за създаване на пространство при далекоизточните художници с *„повече от една гледна точка“*.

Стигайки до съвременните неевклидови геометрични перспективни системи, Йотов се спира на немалко автори, вкл. теоретици, които развиват нови принципи, включващи в себе си все повече аспекти от човешката зрително-физическа и имагинерна интерпретация на действителността. В това поле на изследване авторът съвсем закономерно и естествено достига до същинското ядро на поставения проблем – *„невъзможното изкуство“* (Имп-Арт). Достатъчно изчерпателно и в рамките на темата са разгледани различни геометрични конструкции като се започва от по-простите с възможност за триизмерна интерпретация върху двуизмерна повърхнина до по-сложните, противоречиви да съществуват дори и във въображаемо пространство. От множеството цитирани автори тук става ясно, че Йотов се вълнува и вдъхновява особено много именно от тези новооткрити принципи. Лично аз съм приятно изненадан от смелостта му да се съпостави със своите вдъхновения, описвайки в последната глава личните си творчески концептуални търсения (или както сам той се изразява *в търсене на единен технически инструментариум и... общ графичен облик*) – все неща, толкова необходими за създаване на лично пространство в полето на графичното изкуство.

Като един безспорен принос в настоящото изследване аз виждам сполучливия опит за поставяне на изкуството върху платформата на научната логичност и точност, както и във философското полукълбо на човешката система за установяване на мисловно-образен продукт, необходим да задоволи многообразното му и многопластово естество. Това би трябвало да изглежда неизбежно, защото всеки творчески процес следва да се обясни и доведе до рамките на удовлетворяващи ума и емоциите заключения. Умелото им съчетаване говори за така необходимата широкообхватност на един ерудиран автор и художник в съвременната ни култура какъвто безспорно е доц. Й. Йотов.

В този труд в последната глава той теоретизира собствената си художническа платформа и допринася за изясняване на практико-приложните ѝ аспекти. Малко художници се осмеляват да ,обясняват‘ личното си творчество, особено чрез научно-теоретични аргументи разчитайки, че нещата им ,говорят‘ сами по себе си. Но тук виждаме едно себеразкриване на художника и то на базата на дидактическата и концептуална обусловеност на изкуството му.

Не на последно място искам да отбележа, че трудът на доц. Йотов е структурно издържан, прегледен и ясен в своята последователност и причинно-следствени заключения.

Уважаемо жури, по причините, които накратко изброих по-горе съм на мнение, че дисертационният труд на доц. Йохан Йотов е научно обоснована теоретична разработка с високи качества и идва съвсем навреме в това необработено поле на поставената тема. Тя е в точно съответствие с необходимите нормативни и професионални изисквания. Считаю напълно основателно той да бъде удостоен с научната и образователна степен „доктор“!

Проф. д-р М. Касапян